

30.11.2006

Dnro 3373/4/04

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Jouni Toivola

TAMPEREEN RAUTATIEASEMAN ESTEETTÖMYYS

1

KANTELU

Kynnys ry arvostelee eduskunnan oikeusasiamiehelle 8.12.2004 osoittamassaan kantelussa Ratahallintokeskusta Tampereen rautatieaseman liikkumisesteettömyyttä koskevassa asiassa. Kantelun mukaan liikuntaesteisten henkilöiden on mahdotonta päästä omatoimisesti raiteille 1–3, koska asianomaisille asemalaitureille johtavilla kulkureiteillä on lukittuja ovia ja hissejä, joiden avaamiseksi tarvitaan asemahenkilökunnan apua. Kantelun mukaan tätä apua ei kuitenkaan aina ole saatavilla. Tällaiset esteet rajoittavat huomattavasti liikuntaesteisten henkilöiden yhdenvertaista mahdollisuutta käyttää junaa kaikkina vuorokauden aikoina.

Ratahallintokeskus on Kynnys ry:lle antamassaan vastauksessa 18.5.2004 todennut, että Tampereen aseman kulkureiteissä olevat puutteet on tiedostettu Ratahallintokeskuksessa ja VR-Yhtymä Oy:ssä. Ratahallintokeskuksen mukaan Tampereen aseman esteettömyyteen liittyvät asiat tullaan ratkaisemaan Tampereen matkakeskushankkeen yhteydessä. Tampereen kaupungin suunnittelujaoston 31.5.2004 tekemän päätöksen mukaan matkakeskus toteutetaan hajautetun mallin mukaisena. Kantelun mukaan uuden matkakeskuksen rakentaminen ei näin ollen tule lähitulevaisuudessa kysymykseen.

Kantelussa todetaan, että liikenne- ja viestintäministeriön esteettömyysstrategiassa (2003) Ratahallintokeskuksen tavoitteeksi on asetettu, että eri tavoin liikkumis- ja toimimisesteiset henkilöt pääsevät mahdollisimman omatoimisesti asemalle, laitureille ja edelleen junaan ja sieltä pois sekä pystyvät saamaan ja saavuttamaan matkantekoon liittyvän informaation ja palvelut kaikilla asemilla ja seisakkeilla.

Kantelussa viitataan perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännökseen ja 9 §:n liikkumisvapautta sekä 22 §:n perusoikeuksien turvaamista koskeviin säännöksiin. Maankäyttö- ja rakennuslain 167 §:n 2 momentin mukaan kevyen liikenteen väylät tulee säilyttää liikkumiselle esteettöminä ja turvallisina. Lisäksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 53 §:ssä säädetään hallinto- ja palvelurakennuksen sekä liike- ja palvelutilojen esteettömyydestä.

Kantelussa katsotaan, että mainittujen säännösten perusteella hisseille johtavien kulkureittien lukitsemista ei voida pitää hyväksyttävänä. Näitä liikkumista rajoittavia esteitä ei voida poistaa pelkästään asemapalveluja lisäämällä.

Asemarakennuksesta tulee päästä omatoimisesti asemalaitureille. Kantelun mukaan vammaisten henkilöiden tosiasiallisen liikkumisvapauden toteuttamiseksi Ratahallintokeskus on rautatieviranomaisena velvollinen ratkaisemaan Tampereen aseman esteettömyysongelman. Kynnys ry toivoo oikeusasiamiehen velvoittavan Ratahallintokeskuksen ryhtymään toimenpiteisiin edellä mainittujen liikkumisesteiden ja lukittujen reittien poistamiseksi.

2 SELVITYS

Ratahallintokeskus on antanut kantelun johdosta 14.3.2005 päivätyn selvityksen. Kynnys ry on antanut siihen vastineen 12.5.2005.

Tämän asian esittelijä on lisäksi 24.11.2006 ollut puhelimitse yhteydessä Ratahallintokeskuksen investointiosaston investointijohtajaan.

3 RATKAISU

Tampereen rautatieaseman asemarakennus kuuluu VR-Yhtymä Oy:lle. Ratapiha ja laiturialue ovat Ratahallintokeskuksen hallinnassa. Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan asemarakennuksen ja raiteiden 1- 3 laitureiden välillä on tasonvaihtojärjestelyjen puolesta sinänsä liikkumisesteetön kulkuväylä. Kyseisellä kulkuväylällä oleviin hisseihin pääsee kuitenkin vain VR:n matkapalvelutoimiston kautta. Kulkureitillä olevien lukittujen ovien ja hissien vuoksi reitin käyttäminen on mahdollista vain siten, että VR:n henkilökunta saattaa kyseistä reittiä käyttäviä matkustajia.

Kantelun liitteenä olevista mielipidekirjoituksista ja sähköpostiviesteistä ilmenee, että mainittua kulkuväylää käytävillä on käytännössä ollut hankaluuksia saada VR:n henkilökunnalta kyseistä saattamispalvelua, erityisesti matkapalvelutoimiston ja laituritoimiston aukioloaikojen ulkopuolisina aikoina.

Kantelun johdosta antamassaan selvityksessä Ratahallintokeskus on todennut, että Ratahallintokeskus vastaa hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta ja siltä osin myös Tampereen asemalaitureista ja niille pääsystä. Ratahallintokeskus katsoo pyrkineensä yhdessä VR-Yhtymä Oy:n kanssa huolehtimaan siitä, että myös liikuntaesteiset henkilöt mahdollisimman omatoimisesti pääsisivät asemalta laiturialueille.

Ratahallintokeskuksen mukaan kantelussa mainitut puutteet laiturialueiden kulkureiteissä ovat olleet Ratahallintokeskuksen ja VR-yhtymä Oy:n tiedossa. Kulkureittien parantaminen edellyttää yhteistyötä ja vuorovaikutusta VR-Yhtymä Oy:n kanssa. Ratahallintokeskus toteaa myös, että puutteista huolimatta liikuntaesteisille on kuitenkin olemassa kulkuyhteydet myös raiteiden 1–3 laitureille.

Ratahallintokeskuksen selvityksen mukaan Tampereella on valmisteilla matkakeskushanke, jonka toteutumisen yhteydessä myös Tampereen aseman kulkureittien esteettömyyskysymykset tulevat ratkeamaan. Matkakeskustunneliin

tulevien hissien avulla järjestetään esteetön kulku asemalta laitureille. Ratahallintokeskuksen selvityksen mukaan vireillä oleva matkakeskushanke tulisi toteutuessaan poistamaan kantelussa tarkoitettun ongelman syksyyn 2006 mennessä. Sen vuoksi Ratahallintokeskus on selvitystä antaessaan katsonut, että muihin mittavia investointeja vaativiin toimenpiteisiin ryhtyminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Vastineessaan Kynnys ry on todennut vaatimuksensa koskevan sitä, että tosiasiallinen liikkumisvapaus ja esteettömyys toteutuisi Tampereen asemalla. Kynnys ry ei ensisijaisesti vaadi kalliiden rakennusratkaisujen tekemistä tai täydellisesti uusien asematilojen rakentamista Tampereelle. Yhdistyksen mielestä olemassa olevien kulkureittien esteettömäksi tekeminen eli ovien ja hissien lukkojen avaaminen parantaisi jo huomattavasti liikuntaesteisten henkilöiden omatoimista selviytymistä asemalla. Jos tämä ei ole käytännössä mahdollista, vaaditaan yhdistyksen mukaan joidenkin rakenteellisten ratkaisujen tekemistä asema-alueella.

Edellä olevan johdosta totean seuraavan.

Perustuslain 6 §:n mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa iän, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tämän yhdenvertaisuutta koskevan säännöksen tavoitteena katsotaan oikeudellisen yhdenvertaisuuden lisäksi olevan myös ihmisten tosiasiallinen tasa-arvo. Perustuslain 9 §:n mukaan Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien toteutuminen. Keskeisiä keinoja ovat esimerkiksi perusoikeuksien käyttöä turvaavan ja täsmentävän lainsäädännön säätäminen sekä taloudellisten voimavarojen kohdentaminen.

Ratahallintokeskuksesta annetun lain (1095/2005) mukaan Ratahallintokeskus on liikenne- ja viestintäministeriön alainen valtion rataverkon haltijana toimiva virasto. Ratahallintokeskuksen tehtävänä on huolehtia muun muassa valtion rataverkon ylläpidosta ja turvallisuudesta ja rautatiejärjestelmän kehittämisestä sekä virastolle säädetyistä viranomaistehtävistä. Ratahallintokeskuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (669/2006) mukaan Ratahallintokeskus huolehtii valtion rataverkon ylläpitämisestä, rakentamisesta ja kehittämisestä valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen ja muun rahoituksen sallimassa laajuudessa. Asetuksen mukaan Ratahallintokeskus huolehtii myös muun muassa hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta.

Edellä mainittu laki ja asetus ovat tulleet voimaan 1.9.2006. Sitä ennen Ratahallintokeskuksen tehtävistä säädettiin aiemmassa Ratahallintokeskuksesta annetussa laissa 199/2003 ja asetuksessa 205/2003. Näissä kumotuissa säädöksissä Ratahallintokeskuksen tehtävät edellä lueteltujen tehtävien osalta oli määritelty suurin piirtein vastaavalla tavalla kuin 1.9.2006 voimaan tulleessa uudessa laissa 1095/2005 ja asetuksessa 669/2006.

Maankäyttö- ja rakennuslain 117 §:n 3 momentin sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 53 §:n säännökset liikkumisesteettömästä rakentamisesta

eivät tule tässä tapauksessa sovellettaviksi, koska kyseiset säännökset eivät koske olemassa olevaa rakennusta, jossa ei olla tekemässä rakennusvalvontaviranomaisen lupaa edellyttäviä muutostöitä.

Käsitykseni mukaan myöskään maankäyttö- ja rakennuslain 167 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan kevyen liikenteen väylät tulee säilyttää liikkumiselle esteettöminä ja turvallisina, ei sovellu tähän tapaukseen, koska kantelussa tarkoitettua kulkuyhteyttä ainakaan asemarakennuksen kautta kulkevilta osin ei nähdäkseni voida pitää lainkohdassa tarkoitettuna kevyen liikenteen väylänä eikä sen varrella olevia lukittuja ovia ja hissejä sellaisina esteinä, joihin lainkohtaa tulisi soveltaa.

Tampereen aseman asemarakennuksesta raiteiden 1- 3 laitureille johtavalla liikuntaesteisten henkilöiden käytettäväksi tarkoitetulla kulkuväylällä olevat hissit sijaitsevat asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan sellaisissa paikoissa, että niitä voidaan käytännössä käyttää vain valvotusti. Asiakirjoista ilmenevien tietojen mukaan VR-Yhtymä Oy katsoo, ettei valvomatonta kulkua heidän omistamansa rakennuksen kautta voida järjestää. Ratahallintokeskuksen mukaan sillä on tässä tilanteessa mahdollisuus lähinnä vain pyrkiä vaikuttamaan siihen, että asemapalvelun tulee toimia entistä paremmin ovien avaamisessa ja hissien käyttämisessä.

Saadun selvityksen mukaan Tampereen aseman yhteyteen tullaan rakentamaan suunnitteilla olevaan matkakeskushankkeeseen liittyvä matkakeskustunneli. Hisseillä varustetun matkakeskustunnelin kautta tulee esteetön kulkuyhteys kaikille laitureille.

Ratahallintokeskuksella selvitystä antaessaan olleen tiedon mukaan matkakeskustunneli olisi valmistunut syksyyn 2006 mennessä. Ratahallintokeskus on toimittanut selvityksensä liitteenä matkakeskustunnelia koskevan, 17.2.2005 päivätyn alustavan yleissuunnitelman. Ratahallintokeskuksesta puhelimitse 24.11.2006 saadun tiedon mukaan hankkeen aloittaminen on kuitenkin viivästynyt. Tällä hetkellä hankkeesta käydään urakkasopimusneuvotteluja. Rakentaminen on tarkoitus aloittaa tänä vuonna, jolloin hanke olisi valmis syksyllä 2007.

Johtopäätökset ja lopputulos

Liikkumisesteetöntä rakentamista koskevat maankäyttö- ja rakennuslain 117 §:n 3 momentin ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 53 §:n säännökset eivät edellä mainitusta syystä tule sovellettavaksi tässä tapauksessa.

Mielestäni Tampereen aseman asemarakennuksesta raiteiden 1–3 laitureille johtavaa liikuntaesteisille tarkoitettua nykyistä kulkuyhteyttä voidaan kuitenkin pitää liikuntaesteisten yhdenvertaisen kohtelun ja liikkumisvapauden kannalta epätydyttävänä, varsinkin kun kulkuväylän käyttämiseen lukittujen ovien ja hissien vuoksi tarvittavan asemahenkilökunnan saattamispalvelun saaminen näyttää olleen käytännössä hankalaa ja joissakin tapauksissa epävarmaa.

Saadun selvityksen mukaan aseman yhteyteen lähiaikoina rakennettavan

matkakeskustunnelin ja siihen tulevien hissien avulla saadaan myös raiteiden 1–3 laitureille järjestetyksi sellainen esteetön kulkuyhteys, jonka käyttämiseen ei liity edellä tarkoitettuja hankaluuksia tai epäkohtia. Tämänhetkisen tiedon mukaan matkakeskustunneli valmistuisi loppuvuodesta 2007.

Edellä esitetyn perusteella katson, että Ratahallintokeskus ei ole menetellyt asiassa lainvastaisesti tai laiminlyönyt velvollisuuksiaan. Saatan kuitenkin edellä esitetyt käsitykseni Ratahallintokeskuksen tietoon lähettämällä sille jäljennöksen tästä vastauksesta.

Lähetän myös jäljennöksen tästä vastauksesta tiedoksi liikenne- ja viestintäministeriölle.

Selvyyden vuoksi totean vielä, että VR-Yhtymä Oy:n menettelyn tutkiminen tässä asiassa ei kuulu oikeusasiamiehen toimivaltaan.

Kantelun liitteet palautetaan kantelijalle.